

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XXVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

Atq; vt cōfutantes Arrium, vnū eandēq; Trinitatis dicim⁹ esse essentiam vel substantiā, & Deū vnum in trib⁹ personis fatemur: ita etiā impietatem Sabellii declinantes, tres personas expressas sub proprietate distinguimus: non ipsum sibi patrem, ipsum sibi filium, ipsum sibi spiritū S. esse dicentes, aliam patris, aliam filii, aliam spiritus S. esse personam. Non n. nomina tantummodo, sed etiā nomina proprietates, id est, personas, vel vt Græci exprimunt hypostases, id est, subsistentias confitemur. Nec pater filii, vel spiritus sancti personam aliquando excludit, nec filius, & spiritus S. patris nomen personamq; recipit: sed pater semper pater, & filius semper filius, vel spiritus sanct⁹ semper spiritus sanctus. Itaq; substantia vnum sunt, sed personis ac nominibus distinguuntur. Ecce hic aperte dicit Hieron. proprietates esse personas, & personas esse substantias. Vnde manifestum fit, quod diximus, scil. personæ nomine significari & hypostasim & proprietatem. Ioannes etiam Damasc. personas dicit esse hypostases, & eas dicentes, ita inquit: In Deitate vnā naturam confitemur, & tres hypostases secundum veritatem entes, id est, personas.

*Lib. 3. de or-
thodoxa fi-
ne c. 5. in
principio.*

DE PROPRIETATIBVS PERSONARUM, sed prius de hoc nomine hypostasis.

DISTINCT. XXVI.

NVNC de proprietatibus personarū, quas frequenter in hoc tractatu commemorauimus, aliquid loqui nos oportet. Sed primum audiam⁹ quid de hoc nomine hypostasis Hierō. dicit: Ait n. sub hoc nomine venenum latere, sed hoc dicit secundum quod hæretici eo utebantur vt simplices seducerent, scil. pro persona & pro essentia, vt siue diceretur vna tantum hypostasis, siue tres, minus peritos ad inconueniens deducerent, cum non erat

erat hoc nomen ita apud Catholicos vulgatum, nec ita eius significatio determinata ut modo. Et ideo Hier. dicit hoc nomine non utendum fore sine distinctione vel expositione, tunc scilicet quando cum hæreticis contendebatur, ita scribens de fide Catholica ad Damas. Papam, ab Arrianorum pressule hypostation nouellum nomen à me homine Romano exigitur. Interrogam⁹, quid tres hypostases arbitrentur intelligi tres personas subsistentes aiunt. Respondemus nos ita credere. Non sufficit eis sensus: ipsum nomē efflagrant: quia nescio quid veneni in syllabis latet. Clamamus: Si quis tres hypostases, i. tres subsistentes personas non confiteretur, anathema sit. Si qui autē hypostasim vñā intelligens, non tribus personis vnā hypostasim dicit, alienus à Christo est: qui scilicet tres hypostases dicens sub nomine pietatis tres naturas conatur afferere. Sufficiat nobis dicere vnā substantiam & tres personas perfectas & quales: taceamus tres hypostases, si placet. Nomen hoc non bonæ suspicionis est, cum in eodem verbo sensus dissentiunt. Aut si rectū putatis, tres hypostases cum interpretationib⁹ suis debere dicere, nō negamus. Sed mihi credite, venenū sub melle latet. Trāfiguratur n. se angelus Satanæ in angelū lucis. His verbis non negat utendū esse nomine hypostasis, sed hæreticos eo prauè vsos ostendit: contra quos cautela opus erat in distinctione significationis: alioquin sibi contradiceret, et, qui supra tres hypostases confiteretur.

De proprietatibus personarum, & de nominibus earum relatiuis.

B

IAM de proprietatibus personarum videamus (quæ etiam notiones siue relationes in scriptura plerunq; dicuntur) in illa sancta Trinitate: quæ ideo à nobis repetitur, ut cordi nostro tenaci⁹ infigatur. Ait August. in l. de fide ad Petrum: aliud est

Cap. 1 in fine.

K 4 genu-

*Hier. ad me-
diū epist. ad
Damas. 10. 2.*

*Ibid. paulo.
inferius.*

2. ad Cor. 1.

Cap. 2. eius-
de in prin.

genuisse, quam natū esse: aliudque est procedere, quā genuisse vel natum esse. Vnde manifestum est, quod alius est pater, alius filius, alius spiritus S. Et est proprium soli patris, nō quia non est natus ipse, sed quia unum filium genuerit. propriumq; soli filii, nō quia ipse nō genuit, sed quia de patris essentia natus est: proprium verō spiritus S. est, non quia nec natus est ipse, nec genuit, sed quia solus de patre filioq; pcedit. Ecce breuiter assignauit tres proprietates trium personarum: quarum vna non est alia. Hoc enim significauit cum dixit: Aliud est genuisse quam natum esse: aliudque pcedere, id est, alia proprietas, siue notio est generatio, & alia natiuitas, alia processio, quæ alius nominibus dicuntur paternitas, filiatio. Has proprietates designant nomina personarum, scilicet pater, filius, & spiritus S. quæ relatiua sunt, & ad se inuicē dicuntur, quia notant relationes, quæ non sunt Deo accidentales, sed in ipsis personis ab æterno sunt immutabiliter: vt non modo appellationes sint relatiuæ, sed etiam relationes siue notiones in rebus ipsis, scilicet in personis sint.

Hic de nominibus relatiuis qua notant ipsas relationes.

Quod non omnia quæ de Deo dicuntur, secundum substantiam dicuntur: quædam enim secundum relationem dicuntur, nihil tamen secundum accidens.

Cap. 4. ad
finem.

Lib. eod.
c. 5. in prin.

QVOCIRCA sciendum est, nō omne quod dicitur de Deo, dici secundum substantiā: quia quædam dicuntur secundum relationē, quæ nō est accidens, quia nō est mutabilis. vnde Aug. in v. lib. de Trin. ait: Nihil in Deo secundum accidens dicitur, quia nihil ei accidit. Nec tamē omne quod dicitur, secundum substantiam de Deo dicitur. In rebus creatis atque mutabilibus, quod non secundum substantiā dicitur, restat vt secundum accidens dicatur. In Deo autē nihil quidē secundum accidens dicitur.

tur, quia nihil in eo mutabile est aut amissibile; nec tamen omne quod dicitur de Deo, secundum substantiam dicitur. dicitur enim ad aliquid, sicut pater ad filium, & filius ad patrem, quod non est accidens: quia & ille semper est pater, & ille semper est filius, & ita semper: quia semper natus est filius, nec coepit unquam esse filius. Quod si aliquando esse coepisset, aut aliquando desineret esse filius, secundum accidens diceretur. Et quia pater non dicitur pater, nisi ex eo quod est ei filius, & filius non dicitur filius, nisi ex eo quod habet patrem, non secundum substantiam hæc dicuntur, sed ad inuicem ista dicuntur: neque tamen secundum accidens: quia & quod dicitur pater, & quod dicitur filius, & æternum atque incommutabile est eis. Ecce aperte his verbis ostenditur, quædam dici de Deo secundum substantiam, quædam secundum relationem, nihil tamen secundum accidens. Ostenditur etiam proprietas patris esse, quod habet filium: & proprietas filii, quod habet patrem. Ideoque cum dixerit æternum & incommutabile esse quod pater dicitur, & quod filius dicitur, ita intelligi voluit, id est, proprietas qua pater est pater, & proprietas qua filius est filius, æterna est & incommutabilis: quia & pater semper pater, & filius semper filius. Unde & Hilar. *Hilar. ante medium 12.* Si semper patri proprium est, quod semper est pater, necesse est semper filio proprium esse quod semper est filius. Vbi enim semper pater est, semper & filius est: ergo qui non semper pater est, non semper genuit. Item in eodem: Nato Deo manifestum est proprium esse quod filius est. *Ibid. paulo superius.* *Ibid. linea superiora.* *Ibidem paulo superius.*

Quare dicatur esse proprium unigeniti quod est filius Dei, cum etiam homines sint filii Dei.

D

HIC quæritur, quomodo dicatur proprium nato Deo, quod est Dei filius vel genitus ex Deo, cum etiam homines filii Dei dicantur & sint: secundum

K 5 illud

2 psalm. 81.
Exod. 4. f.

Non longe à
principio li.
12. ad Eph.
2. a

Ibid. paulo
intermedi. s.

Ibid. sera
immedi. ate.

Cap. 11. ad
principium

illud, Filii excelsi omnes. Et ad Moſen de populo Iſrael Dominus ait. Filius me⁹ primogenit⁹ Iſrael. Sed magna eſt diſtancia. Homines n. filii Dei ſunt factura, non natiuitatis proprietate: Deus autem filius originis, proprietate filius eſt & veritate natiuitatis, non factura, vel adoptione: & illi quidē ante ſunt, q̄ filii Dei ſunt. Fiunt n. filii, nō naſcuntur filii Dei. Vnde Hilar. ſolum Deum natum originis proprietate Dei filium oſtendēs, inter ipſum & homines filios Dei euidentiſſimē diſtinguit in 12. li. de Trinitate dicens: Vero patri ſolus qui ex eo naſcitur verē filius eſt, & nos quidem filii Dei ſumus, ſed per facturam. Fuimus n. aliquando filii iracundiæ, ſed filii Dei per adoptionem effecti ſumus potius quā naſcimur: & quia omne q̄ fit antequam fiat non fuit, nos cum filii non fuiſſemus, efficiuntur. Ante n. filii non eramus, ſed per gratiā facti ſumus, non nati, neque generati, ſed acquiſiti. Acquiſiuit n. nos Deus ſibi, & per hoc dicitur nos genuiſſe. Genuiſſe n. Deum filios, nunquā cum proprietatis ſignificatione cognoſcimus dici. Ex adoptione n. homo factus filius Dei, non ex generatione, neq; ei proprietas eſt, ſed nuncupatio, ac per id nō vere filius eſt, quia nec proprie natus dicitur, nec ſemper fuit filius. Vnigenitus autē Deus nec fuit aliquando non filius, nec fuit aliquid antequam filius, nec quicquam ipſe niſi filius. Arque ita qui ſemper eſt filius, naſcibilitatis proprietate ac veritate filius eſt ſolus qui genuit, & ille tantū qui genuit pater ipſius eſt. quia ſicut ille filius origine, ita ille pater generatione.

Quod homo dicitur filius Trinitatis, & Trinitas poteſt dici pater hominum. E

Homo vero, qui filius Dei eſt factura, nō tantū patris, ſed filii, & ſpir. ſancti filius eſt, id eſt, totius Trinitatis: & Trinitas ipſa pater eius dici poteſt. Vnde Auguſtinus in 5. libr. de Trinitate dicit: Non poteſt

potest dici Trinitas pater, nisi forte trāslatiue ad creaturam propter adoptionē filiorum. Quod enim scriptum est. Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus, nō utiq; excepto filio aut spiritu S. oportet intelligi: quē vnum Dominum Deum nostrum rectē dicimus etiā patrem nostrum p gratiā suam nos regenerantē. De hoc etiam Hilar. in 6. lib. de Trin. ait: Omnibus per fidem Deus pater est, quibus est pater per eam fidē, qua Iesum Christum Dei filium confitemur: Ecce ostensum est, quare proprium dicatur esse Dei nati, quod filius est. quia scil. ipse solus natus proprie dicitur. Vnde Hilar. in l. de Trin. ait: Dñs dicens, clarifica filium tuū non solo nomine contestatus est se esse filium, sed & proprietate Nos filii Dei sumus, sed non talis hic filius. Hic enim verus & proprius est filius: origine, non adoptione, veritate non nuncupatione, natiuitate nō creatione.

Quod spiritus sanctus dicitur proprie donum Dei, que proprietate est donum, vt filius natiuitate: & vtroq; modo dicitur relative & secundum eandem relationem.

Ita etiam de spiritu S. dicendum est, qui proprie dicitur donum Dei, cum tamen & alia plura sint dona Dei. Sed spiritus S. in proprietate immutabili & æterna donum est, sicut filius proprietate est filius. Eo enim dicitur donū. quo spiritus S. & vtroque utiq; nomine relative dicitur, eademq; relatione dicitur spiritus S. & donum, licet ipsa relatio non ita appareat hoc nomine spiritus S. sicut in hoc nomine donum. Vnde August. in v. li. de Trinit. ait: spiritus sanctus qui non est Trinitas, sed in Trinitate intelligitur, in eo quod proprie dicitur spiritus sanctus, relative dicitur, cum ad patrem & filium refertur: quia spiritus sanctus, & patris, & filii, spiritus est. sed ipsa relatio non appa-

Ioan. 17. 4

F

Cap. vi. in medio.

appa-

Cap. eodem
n. paulo in-
ferius.

apparet in hoc nomine: apparet autem cū dicitur donum Dei. Donum n. est patris & filii, quia à patre procedit, & à filio: ergo spiritus S. ineffabilis quædam patris filiiq; communio est. Et ideo fortasse sic appellatur vt iam diximus, nec iterare piget quæ patri & filio potest eadem appellatio conuenire, nam hoc ipse proprie dicitur, quod illi communiter quia etiam pater spiritus, & filius spiritus; & pater sanctus, & filius sanctus. Vt ergo ex nomine quæ vtriq; conuenit, vtriusq; cōmunio significetur, vocatur donum amborum spiritus S. Ecce habes quare spiritus S. proprie dicatur donum, & quod relatiue dicitur, siue donum, siue Spiritus sanctus: & quod nomen sibi proprium tenet, quod cōmuniter patri & filio cōuenit, sed diuisim. Et est scēdum quod cum pater vel filius dicitur spiritus siue sanctus, neutrum relatiue dicitur, sed secundum substantiam.

An pater, vel filius, vel Trinitas ipsa possit dici spiritus sanctus.

Cap. 11. fere
ad principium.

Iaan. 4. ca.

Ibid. conti-
nua.

HIC queri potest, vtrum pater vel filius vel etiam ipsa Trinitas possit dici spiritus sanctus, sicut disiunctim dicitur & spiritus & S. De hoc Aug. in 5. libr. de Trin. sic ait: Trinitas nullo modo potest dici filius: spiritus vero sanctus potest quidē vniuersaliter dici, scēdum id quod scriptum est: Quoniam Deus spiritus est. Itaque pater & filius & spiritus sanctus quoniam vnus Deus est, & vtrique Deus sanctus est, & Deus spiritus est, potest appellari Trinit. & spiritus sanctus. Sed tamen tunc spiritus sanctus relatiue non dicitur secundum essentiam; quia proprie spiritus sanctus qui non est Trinitas, sed in Trinitate, dicitur relatiue.

Quidam

Quidam putant spiritum sanctum non dici relatiuè ad
patrem & filium, quia non vicissim respondent
sibi vocabula, sed falsò.

H

QVIDAM tamen putant spiritum S. vel donū,
nō dici relatiuè ad patrem vel ad filium. Si enim,
inquit, hæc relatiue ad se dicuntur, suis inuicē
sibi respondent vocabulis: vt sicut dicitur, pater
filii pater, & fili⁹ patris fili⁹, ita dicatur pater spi-
ritus S. vel doni pater, & spiritus S. vel donum pa-
tris spiritus vel donum. Sed non ita est in omnib.
relatiuis. Nō enim omnia quæ relatiuè dicuntur,
suis ad se inuicē respondent vocabulis. Vnde Aug.
horum elidens opinionem in v. lib. de Trinit. Nō *Cap. 12. in*
te moueat, inquit, quoniam diximus Spiritum S. *principio.*
non ipsam Trinitatem, sed eum qui est in Trinita-
te, relatiue dici, licet non ei respondeat vicissim
vocabulum eius ad quem refertur. Dicim⁹ enim
spiritum S. patris, sed non vicissim dicimus patrē
spiritus sancti, ne filius eius intelligatur spiritus
sanctus. Item dicimus spiritum sanctum filii, sed
non dicimus filium spiritus sancti, ne pater eius *Ibid. consi-*
intelligatur spiritus sanctus. In multis enim rela- *ntio.*
tiuis hoc cōtingit, vt non inueniatur vocabulum
quo sibi vicissim respondeant. Cum ergo dicim⁹
donum patris & filii, non quidem possumus dice-
re patrem doni, aut filium doni: sed vt hæc vicis- *Lib. eo ca.*
sim respondeant, dicimus donum donatoris, & *21 ad finem*
donatorem doni: quia hic potuit inueniri vñtatū *Cap. 16. in*
vocabulum, illic nō potuit. Donum ergo donato- *principio.*
ris, & donator doni cum dicimus, relatiuè *lib. eod. 3.*
vtrunq; ad inuicem dicimus, donator ta-
men non fuit Deus, nisi ex tempore,
cum spiritus sanctus sit donum,
& ab æterno.

(...)

AN